

УДК 159.922.8: 37.015.3

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12\(52\)-833-843](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12(52)-833-843)

Карпенко Євген Володимирович доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри практичної психології, Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-4046-0410>

Карпенко Оresta Євгенівна доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич, <http://orcid.org/0000-0003-1841-882X>

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ЯК ПРЕДИКТОРА УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз прогностичної ролі резильєнтності в успішній адаптації здобувачів вищої освіти до освітнього середовища. Актуальність дослідження зумовлена значними системними змінами, спричиненими постковідним періодом та повномасштабним вторгненням в Україну, які створюють підвищений рівень стресу, загрози безпеці та освітню дезадаптацію. В цих умовах ідентифікація внутрішніх захисних ресурсів, що забезпечують відновлення та процвітання особистості, стає першочерговим завданням психології. Центральним ресурсом, що сприяє ефективному пристосуванню, є резильєнтність (resilience) – динамічний набір установок і поведінкових патернів, пов'язаних зі здатністю індивіда долати несприятливі події.

Висвітлено концептуальні основи резильєнтності та її роль у зниженні знижує ймовірності розвитку психологічних проблем. Узагальнено таксономію багатовимірної адаптації здобувачів вищої освіти, що охоплює чотири ключові виміри: академічну адаптацію (успішність у навчанні), соціальну адаптацію (міжособистісна взаємодія), особистісно-емоційну адаптацію (психологічне благополуччя) та інституційну прихильність (задоволеність ЗВО). Розкрито соціоекологічну модель, яка розглядає резильєнтність як результат динамічної взаємодії індивідуальних ресурсів (саморегуляція, когнітивно-вольове ядро) та зовнішнього середовища (сім'я, інституційна підтримка, викладачі), підкреслюючи, що вона функціонує як на особистісному, так і на колективному рівнях.

Проаналізовано нові емпіричні дослідження, які забезпечили вагомі докази прогностичної сили резильєнтності. Зокрема, встановлено, що резильєнтність функціонує не лише як внутрішня витривалість, а й як здатність до проактивної мобілізації зовнішнього соціального потенціалу. Доведено, що підтримка

викладачів є значущим медіатором у зв'язку між академічною резильєнтністю та успішністю. Узагальнено дослідження українських вчених в умовах воєнного стану, які виявили критичний дисбаланс у копінг-стратегіях студентської молоді – надмірне покладання на когнітивні модальності при ігноруванні емоційних та соціальних зв'язків, що призводить до нестійкої адаптації.

На основі отриманих результатів, представлено рекомендації щодо системних інтервенцій. Закладам вищої освіти необхідно сфокусуватися на цільовому розвитку дефіцитних модальностей резильєнтності через інтеграцію спеціалізованих навчально-тренінгових модулів психофізіологічної само-регуляції. Рекомендовано посилити роль викладачів як джерела емоційної підтримки та створити загальну інституційну культуру, що підтримує психічне здоров'я, соціальні зв'язки та інституційну прихильність.

Ключові слова: резильєнтність, адаптація, здобувачі вищої освіти, освітнє середовище, заклад вищої освіти, підтримка викладачів.

Karpenko Yevhen Volodymyrovych Doctor of Psychological Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Practical Psychology, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-4046-0410>

Karpenko Oresta Yevhenivna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Drohobych, <http://orcid.org/0000-0003-1841-882X>

THEORETICAL ANALYSIS OF RESILIENCE AS A PREDICTOR OF SUCCESSFUL ADAPTATION OF STUDENTS TO THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Abstract. This article provides a theoretical analysis of the prognostic role of resilience in the successful adaptation of students to the educational environment. The relevance of the study is driven by significant systemic changes caused by the post-Covid period and the full-scale invasion of Ukraine, which create an increased level of stress, security threats, and educational maladaptation. In these circumstances, the identification of internal protective resources that ensure an individual's recovery and flourishing becomes a primary task of psychology. The central resource that promotes effective adjustment is resilience – a dynamic set of attitudes and behavioral patterns associated with an individual's ability to overcome adverse events.

The conceptual foundations of resilience and its role in reducing the likelihood of developing psychological problems are highlighted. The taxonomy of multidimensional adaptation of students is summarized, covering four key dimensions: academic adaptation (study success), social adaptation (interpersonal interaction), personal-emotional adaptation (psychological well-being), and institutional

commitment (satisfaction with the higher education institution). The socio-ecological model is explored, which views resilience as the result of a dynamic interaction between individual resources (self-regulation, cognitive-volitional core) and the external environment (family, institutional support, faculty members), emphasizing that it functions at both personal and collective levels.

New empirical studies are analyzed, which have provided strong evidence for the prognostic power of resilience. Specifically, it is established that resilience functions not only as internal fortitude but also as the capacity for the proactive mobilization of external social potential. It is proven that faculty support is a significant mediator in the link between academic resilience and academic success. Research by Ukrainian scholars during the martial law is summarized, revealing a critical imbalance in the coping strategies of student youth – an over-reliance on cognitive modalities while ignoring emotional and social connections, which leads to unstable adaptation.

Based on the results obtained, recommendations for systemic interventions are presented. Higher education institutions need to focus on the targeted development of deficient resilience modalities through the integration of specialized educational and training modules for psychophysiological self-regulation. It is recommended to strengthen the role of faculty members as a source of emotional support and to create a general institutional culture that supports mental health, social connections, and institutional commitment.

Keywords: resilience, adaptation, students, educational environment, higher education institution, support of lectures.

Постановка проблеми. Перехід до здобуття вищої освіти традиційно вважається важливим етапом в житті юнаків, що вимагає від них особистісної гнучкості, високого рівня автономності та ефективної самоорганізації в умовах нового освітнього середовища. Успішна адаптація в цьому контексті виходить за межі суто академічної успішності, охоплюючи також здатність пристосовувати до вимог освітнього середовища. Актуальність вивчення механізмів адаптації набула особливої уваги в контексті глобальних кризових явищ. В умовах постковідної реальності, що характеризується прискореною цифровізацією, перебудовою суспільних процесів та значними флуктуаціями на ринку праці, здобувачі вищої освіти змушені долати нові труднощі. Для України це питання ускладнюється умовами повномасштабної війни, які створюють підвищений рівень стресу, загрози фізичній та психологічній безпеці, а також спричиняють побутову та освітню дезадаптацію. У цій ситуації ідентифікація та розвиток внутрішніх захисних ресурсів, що дозволяють здобувачам вищої освіти виживати й процвітати, стає центральним завданням психології.

Центральним конструктом, який зумовлює успішну адаптацію в системі вищої освіти в умовах кризових явищ, є резильєнтність. Резильєнтність (англ. *resilience*) визначається як набір установок і поведінкових патернів, пов'язаних зі здатністю індивіда відновлюватися після несприятливих подій та активно

адаптуватися у відповідь на стрес. Дослідження підтверджують, що резильєнтність є критичним фактором, пов'язаним з успішним переходом та пристосуванням до освітнього середовища ЗВО, діючи як захисний буфер, що знижує частоту психологічних проблем, таких як тривожність та депресія.

Незважаючи на значну кількість робіт, присвячених взаємозв'язку резильєнтності та адаптації, існує потреба у їх систематизації. Розуміння того, яку роль відіграє резильєнтність у підтримці викладачів, а також аналіз специфіки копінг-стратегій здобувачів вищої освіти в умовах підвищеної невизначеності, є необхідним для розробки цільових психолого-педагогічних інтервенцій. Таким чином, ця стаття має на меті надати ґрунтовний аналіз прогностичної ролі резильєнтності в успішній адаптації здобувачів вищої освіти до сучасного освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В освітньому контексті резильєнтність неформально визначається як здатність особистості відновлюватися від негараздів та активно адаптуватися перед обличчям стресу. У контексті позитивної психотерапії Н. Пезешкіана резильєнтність можна інтерпретувати як прояв динамічного балансу та гнучкості у виборі і регулюванні інтенсивності активації актуальних здібностей особистості в різноманітних життєвих ситуаціях (на рівні внутрішнього конфлікту) [6]. Таким чином, розвиток одних актуальних здібностей на противагу іншим розширює як репертуар поведінкових реакцій, так і когнітивних й афективних патернів, що полегшує процес адаптації.

Окремо виділяється академічна резильєнтність, яку Е. Namaziandost & F. Celik визначають як здатність підтримувати нормальне функціонування та позитивні трансформації у навчанні, незважаючи на академічні виклики. Високий рівень резильєнтності визнається фактором, пов'язаним із успішною адаптацією здобувачів вищої освіти до університетського середовища [14]. Ця здатність функціонує як захисний буфер, що пом'якшує негативний вплив стресу, сприяє особистісному зростанню та значно знижує ймовірність розвитку психологічних проблем, таких як тривожність та депресія.

Успішна адаптація здобувачів вищої освіти до коледжу або університету розглядається як багатовимірний конструкт, що найкраще операціоналізується за допомогою таксономії R. Baker & B. Siryk (1986), яка стала основою Опитувальника адаптації студентів до коледжу (SACQ) [10]. Цей підхід виділяє чотири основні виміри адаптації: академічна адаптація (успішність у вирішенні різноманітних освітніх та академічних вимог (наприклад, навчальна успішність)); соціальна адаптація (здатність справлятися з міжособистісними та соціальними вимогами університету, включаючи комунікацію з однолітками та викладачами); особистісно-емоційна адаптація (психологічне та фізичне благополуччя здобувачів вищої освіти під час процесу адаптації, включаючи рівень психологічного тиску та тривожності); інституційна прихильність (ступінь задоволеності здобувачів вищої освіти ЗВО загалом та його

організаційними цілями, що відображає рівень прихильності та бажання залишатися в університеті).

Мета статті – систематизація сучасних наукових уявлень про резильєнтність здобувачів вищої освіти, аналіз її ролі як ключового предиктора успішної адаптації в умовах динамічного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу.

Сучасні дослідження дедалі частіше застосовують соціоекологічну перспективу, засновану на теорії екологічних систем (Bronfenbrenner, 1977), для вивчення студентської резильєнтності, зокрема в постковідний період. Ця теорія стверджує, що розвиток студента формується через складну взаємодію індивідуальних якостей та зовнішніх екологічних факторів, таких як сім'я, школа та суспільство [11]. Дослідження підтверджують, що резильєнтність не може бути повністю пояснена лише внутрішніми рисами. На неї впливають зовнішні фактори, такі як підтримка сім'ї та рівень соціально-економічного статусу, що модулюють виклики адаптації. Також зовнішні чинники, такі як підтримка інституцій, сім'ї та викладачів, мають значний вплив на академічний успіх. Було висунуто гіпотезу, що індивідуальні фактори можуть медіювати вплив шкільних, сімейних та суспільних чинників на рівень резильєнтності здобувачів вищої освіти [13]. Таким чином, успішне формування резильєнтності вимагає розгляду як індивідуальних ресурсів (знання, навички, цінності), так і їх взаємодії з оточуючим середовищем.

Нові емпіричні дослідження, спрямовані на вивчення кількісних зв'язків, забезпечили вагомі докази прогностичної ролі резильєнтності. Зокрема, дослідження С. Мерсер продемонструвало медіаційну роль підтримки викладачів у зв'язку між академічною резильєнтністю та академічною успішністю здобувачів вищої освіти. Академічна резильєнтність була позитивно та суттєво корельована як з успішністю, так і з рівнем сприйняття підтримки викладачів. Аналіз медіації засвідчив, що прямий вплив академічної резильєнтності на успішність становив 53.99% від загального ефекту, тоді як непрямий вплив, опосередкований підтримкою викладачів, склав значні 46.01% [13]. Це підкреслює, що резильєнтність функціонує не лише як внутрішній захисний механізм, але й як здатність, що спонукає здобувачів вищої освіти проактивно шукати та ефективно використовувати зовнішні ресурси. Здобувачі вищої освіти з вищою резильєнтністю з більшою ймовірністю бачать та залучають підтримку викладачів, що, своєю чергою, позитивно впливає на їхнє навчання та адаптації.

Успішна адаптація здобувачів вищої освіти до освітнього середовища є складним, багатофакторним процесом, у якому резильєнтність відіграє роль як фундаментальної внутрішньої здатності, так і механізму активації зовнішніх ресурсів [1]. Для аналізу прогностичної ролі резильєнтності необхідне чітке розмежування між резильєнтністю як здатністю і адаптацією як результатом. Резильєнтність є динамічною конструкцією, що дозволяє індивіду підтримувати позитивний емоційний стан, ефективно долати виклики та відновлюватися від

стресу. Академічна резильєнтність є спеціалізованою формою, сфокусованою на підтримці функціонування в освітньому процесі [15].

Якщо здобувач вищої освіти демонструє високу резильєнтність, він використовує цю внутрішню здатність для ефективного подолання стресу, що призводить до високої успішності в усіх чотирьох вимірах. Таким чином, резильєнтність є предиктором, що безпосередньо впливає на успішну адаптацію. Зв'язок між резильєнтністю та чотирма вимірами адаптації детально представлено в Таблиці 1.

Таблиця 1

**Функціональні прояви резильєнтності у вимірах
успішної адаптації здобувачів вищої освіти [10]**

<i>Вимір адаптації</i>	<i>Ключове визначення</i>	<i>Прояви резильєнтності</i>	<i>Функціональний вплив резильєнтності на адаптацію</i>
<i>Академічна адаптація</i>	успішність у виконанні освітніх вимог	академічна резильєнтність, когнітивні навички, цілеспрямована поведінка	здатність підтри- мувати нормальне функціонування, відновлюватися після невдач та проактивно шукати ресурси для навчання
<i>Соціальна адаптація</i>	здатність до міжособистісної взаємодії та задоволення соціальних вимог	соціальні зв'язки, комунікативні навички, залучення підтримки	формування міцних зв'язків, викорис- тання резильєнтності для отримання підтримки викладачів та однолітків
<i>Особистісно- емоційна адаптація</i>	фізичне та психологічне благополуччя, управління стресом	позитивний емоційний стан, саморегуляція, захисний буфер	зниження рівня тривожності та депресії, ефективне управління емоціями, відновлення стабільності після викликів
<i>Інституційна прихильність</i>	задоволеність ЗВО та прихильність до його цілей	віра та переконавання, загальна позитивна корекція, ідентифікація	посилення мотивації, що сприяє утриманню студентів і знижує ймовірність відрахування через слабку афіліацію

Резильєнтність є результатом динамічної взаємодії між внутрішніми ресурсами індивіда та його зовнішнім середовищем, відповідно до соціо-екологічної моделі. На індивідуальному рівні ключовими чинниками резильєнтності є знання, навички та цінності, проте вирішальне значення має здатність до саморегуляції. Освітнє середовище, включаючи викладачів, однолітків та саму інституцію, виступає як модулюючий фактор. Підтримка викладачів є важливим зовнішнім ресурсом. Здобувачі вищої освіти, які володіють високою резильєнтністю, ефективніше взаємодіють із середовищем, проактивно звертаючись по допомогу. Це створює позитивну кореляцію між резильєнтністю та залученням підтримки, що, своєю чергою, посилює академічну успішність. Таким чином, резильєнтність пов'язана з академічною адаптацією через внутрішню витривалість й ефективне соціальне функціонування.

Важливість соціальних зв'язків підтверджується також моделлю BASIC Ph (M. Lahad), яка виділяє соціальні зв'язки як одну із шести модальностей резильєнтності. Ця модель дозволяє ідентифікувати, як саме студент справляється з кризою. Наприклад, дослідження, проведене в умовах воєнного стану, виявило, що когнітивні стратегії (планування, раціоналізація) домінували, тоді як модальності «емоційність» та «соціальні зв'язки» були значно менш представлені. Це вказує на те, що резильєнтність функціонує як мета-копінг механізм, який визначає вибір стратегій. Якщо резильєнтність викривлена (занадто залежна від когніції), це створює слабку адаптацію, яка може зазнати зриву, коли когнітивні ресурси вичерпаються [12].

Резильєнтність безпосередньо сприяє успішній особистісно-емоційній адаптації. Це відбувається завдяки здатності резильєнтності забезпечувати позитивний емоційний стан і допомагати індивіду відновлювати стабільність після викликів. Підвищення резильєнтності знижує сприйняття стресу та запобігає негативним психологічним наслідкам, що є основою для підтримки загального благополуччя. Особлива цінність сучасних досліджень полягає у доведенні значущого опосередкованого впливу резильєнтності. Дослідження, що використовували методи структурного моделювання, встановили, що підтримка викладачів виступає ключовим медіатором у впливі академічної резильєнтності на успішність. Академічна резильєнтність позитивно корелює зі здатністю студента залучати підтримку викладачів. Непрямий вплив резильєнтності, реалізований через підтримку викладачів, становить (46.01%) від загального ефекту [9]. Це свідчить про глибоке концептуальне розуміння: резильєнтність є не просто пасивною стійкістю, а активною функцією, що дозволяє студенту ефективно орієнтуватися у соціальному середовищі та мобілізувати зовнішні ресурси. Здобувачів вищої освіти з високою резильєнтністю більш мотивовані до навчання і краще використовують наявну підтримку, що підвищує їхню академічну адаптацію.

В умовах воєнного часу виявлено підвищену вразливість студентської молоді до дистресу, особливо серед осіб молодого віку, жіночої статі, а також

тих, хто має попередній травматичний досвід. Емпіричні дослідження виявили, що високий рівень стресу та тривожності притаманний близько 70% респондентів. Серед найбільш поширених симптомів, спричинених травматичним стресом, фіксуються фізіологічне та психічне виснаження (79,6% опитаних), порушення когнітивних функцій, включно з проблемами концентрації (71,7%), та соціальна ізоляція (70,4%) [4].

Дослідники О. Коновалова та С. Бикова виділяють когнітивно-вольове ядро як ключовий предиктор резильєнтності. Воно включає об'єктивну оцінку власних здібностей, наявність реалістичних життєвих планів, життєвих цінностей, а також уміння відстояти власні позиції. Виявлено значні позитивні кореляції резильєнтності з оптимізмом, адаптивністю, та толерантністю до невизначеності. Крім того, стійкість підсилюється наявністю значущої мети, самовпевненістю, креативністю та вольовими якостями [7].

Соціальні чинники, такі як високий рівень соціальної підтримки (від родини, друзів, викладачів), фінансова і сімейна стабільність, мають вирішальне значення. Вагомим предиктором виступає і низький рівень психологічного дистресу [8]. Проте, до ключових факторів вразливості, що провокують стрес, студенти найчастіше відносять нестабільну та загрозливу ситуацію в країні (64%), надмірне навчальне навантаження (30%), а також економічні труднощі. У контексті стратегій подолання, лише 15% студентів готові звернутися за кваліфікованою психологічною допомогою, що підкреслює необхідність соціальної підтримки з боку сім'ї та друзів. Для ефективного розвитку резилієнсу необхідне зменшення рівня тривожності та активізація вольових зусиль [2].

Для цілеспрямованого формування резильєнтності рекомендовано системну інтеграцію спеціалізованих тренінгів. Ці програми мають охоплювати розвиток емоційного інтелекту, навичок саморегуляції та стрес-менеджменту безпосередньо в освітньому процесі [7]. Серед практичних форматів втручання пропонується організація семінарів, вебінарів, психологічних практикумів, посилення кадрового потенціалу психологічних служб та проведення кураторських годин. До спеціалізованих методів належить, зокрема, методика проєкційної десенсибілізації [4]. Сприяння самодопомозі охоплює навчання студентів навичкам усвідомленої саморефлексії, позитивного переосмислення, технік релаксації, а також залучення до волонтерської діяльності. Активізація внутрішніх ресурсів включає залучення до додаткових активностей (спорт, творчість) для подолання психологічного напруження [3]. Крім того, важливим є розширення доступу до психологічної допомоги та системної підтримки безпосередньо в освітньому процесі.

Першочергова увага в системі психологічного супроводу має бути приділена розвитку навичок психофізіологічної саморегуляції, оскільки вони становлять фундаментальну базу для формування ефективних копінг-стратегій. Здатність свідомо впливати на власні емоційні реакції є ключовою передумовою для конструктивного подолання стресових ситуацій [5]. З огляду на це, важливим

є впровадження в освітнє або професійне середовище спеціалізованих навчально-тренінгових модулів.

Освітні заклади повинні визнати свою роль як медіатора між внутрішньою резильєнтністю студента та його успішністю. Варто посилити роль викладачів як джерела підтримки, що передбачає їх навчання навичкам емоційної підтримки та розпізнавання психологічних потреб студентів. Необхідно створити умови для формування конструктивних соціальних зв'язків серед студентів (соціальна адаптація). На системному рівні необхідне створення загальної інституційної культури, що підтримує психічне здоров'я та розвиток інституційної прихильності. Проведення психоедукації для всіх учасників освітнього процесу, спрямованої на підвищення обізнаності про стрес та механізми резильєнтності.

Висновки. Резильєнтність є багатоаспектним предиктором успішної адаптації студентів до освітнього середовища. Резильєнтність прямо впливає на особистісно-емоційне благополуччя, зменшуючи психологічні проблеми, і опосередковано – на академічну та соціальну адаптацію. Цінним результатом сучасних досліджень є емпіричне підтвердження медіаційної ролі зовнішніх ресурсів. Зокрема, підтримка викладачів була визнана значущим медіатором, що пояснює майже половину прогностичного впливу резильєнтності на академічну успішність. Це трансформує розуміння резильєнтності не лише як внутрішньої стійкості, а й як ефективної здатності до соціального функціонування та мобілізації зовнішнього соціального капіталу. Інтеграція даних кризових досліджень, зокрема українського контексту воєнного стану, виявила критичний дисбаланс у копінг-стратегіях, коли студенти надмірно покладаються на когнітивні модальності, ігноруючи емоційні та соціальні ресурси. Це призводить до потенційно крихкої адаптації, яка не є стійкою у довгостроковій перспективі.

На основі отриманих результатів, закладам вищої освіти необхідно впроваджувати системні програми втручання. Рекомендується сфокусуватися на цільовому розвитку дефіцитних модальностей резильєнтності через інтеграцію тренінгових модулів психофізіологічної саморегуляції. Подальші дослідницькі кроки мають включати лонгітюдні дослідження для оцінки ефективності таких багатокомпонентних інтервенцій на всі виміри успішної адаптації студентів.

Література:

1. Буровицька А. Особливості резильєнтності студентів під час навчання в умовах воєнного часу. *Наукові записки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Психологія.* 2024. Вип. 2. С. 17–23.
2. Гандзілевська Г., Кондратюк В. Ресурси та бар'єри інформаційно-психологічної безпеки вчителів початкових класів в умовах онлайн-навчання: резилієнс підхід. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Психологія.* 2021. Вип. 12. С. 35–40.
3. Гандзілевська Г., Костюшко І. Педагогічна рефлексія учителів початкової школи крізь призму критичного мислення. *Вісник Національного університету оборони України.* 2020. Вип. 3. С. 14–20.

4. Жара Г. Формування психологічної резилентності студентів у подоланні стресу війни: можливості методики проєкційної десенсибілізації. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2023. Вип. 20. С. 121–125.
5. Карпенко Є. Концептуальний потенціал позитивної психотерапії в контексті вивчення емоційного інтелекту особистості. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Психологія*. 2019. Вип. 66. С. 24–29.
6. Карпенко Є., Одинцова Г. Довіра і сумнів як детермінанти розвитку впевненості засобами позитивної психотерапії. *Перспективи та інновації науки*. 2025. Вип. 8. С. 1362–1371.
7. Коновалова О., Бикова С. Формування резильєнтності у студентської молоді. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2023. Вип. 3. С. 13–17.
8. Мінін М. Психологічні предиктори резильєнтності студентської молоді. *Габітус*. 2025. Вип. 70. С. 157–161.
9. Петяк О., Комар Т., Вельський Д., Мельничук А. Психологічні інтервенції для підвищення резильєнтності студентів під час воєнних дій. *Psychology travelogs*. 2025. Вип. 2. С. 17–25.
10. Baker R., Siryk B. Exploratory intervention with a scale measuring adjustment to college. *Journal of Counseling Psychology*. 1986. Vol. 33. No. 1. P. 31–38. DOI: 10.1037/0022-0167.33.1.31.
11. Bronfenbrenner U. Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*. 1977. Vol. 32, no. 7. P. 513–531.
12. Lahad M. *The Basic Ph Model of Coping and Resiliency: Theory, Research and cross-cultural application*. Jessica Kingsley Publishers, 2013. 288 p.
13. Mercer C., Mercer A., Pullen P. *Teaching students with learning problems*. 8th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson, 2011.
14. Namaziandost E., Celik F. Simulated uncertainty in gamified language learning: investigating resilience, academic buoyance, and on-task focus through the lens of expectancy-value theory and operant conditioning. *Learning and Motivation*. 2025. Vol. 92. DOI: 10.1016/j.lmot.2025.102196.
15. Wosnitza, M. et al. (Eds.). *Resilience in Education : Concepts, Contexts and Connections*. 1st ed. 2018. Springer International Publishing, 2018. DOI: 10.1007/978-3-319-76690-4.

References

1. Burovytska, A. (2024). Osoblyvosti rezylentnosti studentiv pid chas navchannia v umovakh voiennoho chasu [Peculiarities of students' resilience during studies in wartime]. *Naukovi zapysky Tsentralnoukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serii: Psykholohiia – Scientific Notes of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University. Series: Psychology*, 2, 17–23 [in Ukrainian].
2. Handzilevska, H., & Kondratiuk, V. (2021). Resursy ta bar'ieri informatsiino-psykholohichnoi bezpeky vchyteliv pochatkovykh klasiv v umovakh onlain-nachannia: reziliens pidkhid [Resources and barriers of information and psychological safety of primary school teachers in online learning conditions: A resilience approach]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Serii: Psykholohiia – Scientific Notes of the National University "Ostroh Academy". Series: Psychology*, 12, 35–40 [in Ukrainian].
3. Handzilevska, H., & Kostiusko, I. (2020). Pedagogichna refleksiiia uchyteliv pochatkovoi shkoly kriz pryzmu krytychnoho myslennia [Pedagogical reflection of primary school teachers through the prism of critical thinking]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National Defense University of Ukraine*, 3, 14–20 [in Ukrainian].

4. Zhara, H. (2023). Formuvannia psykholohichnoi rezylientnosti studentiv u podolanni stresu viiny: mozhlyvosti metodyky proiektiinoi desensibilizatsii [Formation of psychological resilience in students in overcoming war stress: Possibilities of the projective desensitization method]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskiy kolehium" imeni T. H. Shevchenka. Serii: Pedagogichni nauky – Bulletin of T. H. Shevchenko National University "Chernihiv Collegium". Series: Pedagogical Sciences*, 20, 121–125 [in Ukrainian].

5. Karpenko, Ye. (2019). Kontseptualnyi potentsial pozytyvnoi psykhoterapii v konteksti vyvchennia emotsiinoho intelektu osobystosti [Conceptual potential of positive psychotherapy in the context of studying emotional intelligence of the individual]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Psykholohiia – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Psychology*, 66, 24–29 [in Ukrainian].

6. Karpenko, Ye., & Odintsova, H. (2025). Dovira i sumniv yak determinanty rozvytku vpevnenosti zasobamy pozytyvnoi psykhoterapii [Trust and doubt as determinants of confidence development by means of positive psychotherapy]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Prospects and Innovations of Science*, 8, 1362–1371 [in Ukrainian].

7. Konovalova, O., & Bykova, S. (2023). Formuvannia rezylientnosti u studentskoi molodi [Formation of resilience in student youth]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Psykholohiia – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Psychology*, 3, 13–17 [in Ukrainian].

8. Minin, M. (2025). Psykholohichni preduktory rezylientnosti studentskoi molodi [Psychological predictors of resilience in student youth]. *Habitus – Habitus*, 70, 157–161 [in Ukrainian].

9. Petiak, O., Komar, T., Velskyi, D., & Melnychuk, A. (2025). Psykholohichni interventsii dlia pidvyshchennia rezylientnosti studentiv pid chas voienynykh dii [Psychological interventions to increase students' resilience during military operations]. *Psychology travelogs – Psychology travelogs*, 2, 17–25 [in Ukrainian].

10. Baker, R. W., & Siryk, B. (1986). Exploratory intervention with a scale measuring adjustment to college. *Journal of Counseling Psychology*, 33(1), 31–38. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.33.1.31>

11. Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513–531.

12. Lahad, M. (2013). *The Basic Ph Model of Coping and Resiliency: Theory, Research and cross-cultural application*. Jessica Kingsley Publishers.

13. Mercer, C., Mercer, A., & Pullen, P. (2011). *Teaching students with learning problems* (8th ed.). Pearson.

14. Namaziandost, E., & Celik, F. (2025). Simulated uncertainty in gamified language learning: investigating resilience, academic buoyance, and on-task focus through the lens of expectancy-value theory and operant conditioning. *Learning and Motivation*, 92. <https://doi.org/10.1016/j.lmot.2025.102196>

15. Wosnitza, M., Peixoto, F., Lim, L., & Carstensen, B. (Eds.). (2018). *Resilience in education: Concepts, contexts and connections* (1st ed.). Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-76690-4>